

В австрийском Альпбахе прошел авторитетный ежегодный политический форум высокого уровня с участием действующих и бывших глав государств, правительств, международных организаций и медиа СМИ. Мероприятие объединило на своей площадке 5 тыс. участников из 100 стран мира и было посвящено поиску решений европейских и глобальных проблем.

ФОРУМ В АЛЬПБАХЕ

Миссия университета нового поколения направлена на формирование молодежи как добродетельных граждан мира с высокими духовно-нравственными качествами и активной гражданской позицией. Как отметили участники форума – новая модель «Университет 4.0» особенно актуальна в условиях глобализации и стремительного развития новых технологий.

Ведущими спикерами симпозиума выступили президент Австрии Александр Ван дер Беллен, восьмой Генеральный секретарь ООН Пан Ги Мун, бывший президент Австрии Хайнц Фишер, президент Сербии Александр Вучич и другие, которые подчеркнули актуальность форума в контексте глобальных тектонических политико-экономических изменений.

Важным результатом участия казахстанского вуза в форуме явилось подписание соглашения о стратегическом партнерстве между Центром глобального гражданства (Австрия), Институтом устойчивого развития (Южная Корея) и Казахским национальным университетом им. аль-Фараби. Документ скрепили подписями экс-президент Австрии Хайнц Фишер, восьмой Генеральный секретарь ООН Пан Ги Мун и ректор КазНУ Галым Мутанов (Казахстан). Соглашение позволит объединить усилия сторон для решения глобальных проблем человечества и вызовов современного мира.

Казахский национальный университет им. аль-Фараби и созданный недавно при нем Институт устойчивого развития им. Пан Ги Муна были приглашены на данное мероприятие для обсуждения перспектив сотрудничества в реализации инициатив Организации Объединенных Наций в области глобального гражданства и устойчивого развития.

по устойчивому развитию с 2014 г. и является международно признанным лидером по реализации важных принципов программы.

Образование». Ранее данная инициатива университета была впервые представлена на конференции в штаб-квартире ООН в мае 2018 г. в Нью-Йорке. Четким ориентиром в реализации этого проекта является государственная программа «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания».

Огромный интерес со стороны участников форума вызвало выступление ректора КазНУ им. аль-Фараби, академика Галыма Мутанова «Университет 4.0 – новая эра в высшем

Соб. корр.

ЖОЛБАРЫС

к 95-летию писателя
Кемеля Токаева

Великий аль-Фараби как-то задался вопросом, почему слово «добродетель» греки заменили другими, к примеру «бережливостью» и «прилежностью»? Как бы то ни было, все эти качества как нельзя лучше характеризуют сущность человека и гражданина, Мастера Кемеля Токаева. Наделенный от природы обаянием, харизмой, он остался для многих загадкой; шел вперед, реализуя ему известный план жизни, сберегая силы для полезных дел. Раненый на фронте, получив инвалидность, он не жаловался и не добивался скидок. Прилежным был с детства, учился и хотел учиться вновь и вновь. Осуществил мечту и стал профессиональным журналистом. Историю, которую любил не меньше, он познавал через судьбы обыкновенных людей, четко различая цену добра и зла, и творил ее, историю добродетелью своей степенностью, неизменно взвешенными суждениями и – редким даром сплачивать и вдохновлять ближних.

Депутаты Сената Парламента РК Динар Нукетаева и Толеубек Мукашев в ходе визита в КазНУ им. аль-Фараби дали высокую оценку развитию зеленых технологий и цифровизации университета.

Во время встречи с руководством, преподавателями и студентами КазНУ депутаты рассказали о целях и задачах реализации пяти социальных инициатив Президента страны и социально-экономических программ, ознакомились с научно-инновационной деятельностью университета, посетили центры зеленых технологий и ситуационного управления.

ВЫСОКАЯ ОЦЕНКА СЕНАТОРОВ

«КазНУ успешно трансформируется из классического университета в исследовательский вуз мирового уровня, активно продвигается в международных рейтингах. Это вселяет уверенность, что коллектив выполнит поставленную Президентом страны задачу по вхождению в число 200 лучших вузов мира. В этом году более 10 тыс. молодых людей поступили в университет, среди них 6,6 тыс. лучших выпускников школ Казахстана, получивших образовательные гранты. Этот рекордный показатель подтверждает высокое доверие к вузу и его популярность», – отметила депутат Сената Динар Нукетаева.

центре, кроме обучения, студенты и молодые ученые проводят исследования и получают практический опыт работы.

распределения мест в общежитиях, исключая коррупционные риски.

В центре зеленых технологий ректор КазНУ академик Галым Мутанов ознакомил депутатов с достижениями ученых и студентов по энергетике будущего. Развивая наследие ЭКСПО-2017, реализуются проекты с применением альтернативных инновационных технологий получения энергии: ветровой, солнечной, геотермальной, гидро- и биогазовой и др. В

Депутатам Сената Парламента РК были представлены проекты КазНУ в сфере IT-технологий и создания цифровой инфраструктуры кампуса. В центре ситуационного управления им были продемонстрированы возможности информационно-аналитической системы управления университетом, включающей все направления деятельности вуза. Также они ознакомились с системой онлайн

В ходе визита в КазНУ народные избранники обсудили вопросы подготовки кадров высшей квалификации для реализации программы «Цифровой Казахстан», внедрения IT-технологий в учебный процесс, развития инновационной деятельности в сфере зеленых технологий и альтернативной энергетики, кооперации бизнеса и науки, коммерциализации научных разработок ученых.

ПРЕСС-СЛУЖБА

Продолжение на 4-стр.

ГРАНТ САНЫ
БОЙЫНША КӨШБАСШЫ

2-бет

ОКСФОРД
СТАНОВИТСЯ БЛИЖЕ

3-стр.

ПРИСЯГА

6-стр.

Претворяя в жизнь задачи, поставленные Главой государства, КазНУ им. аль-Фараби первым из вузов Казахстана открыл программу постдокторантуры. Этот важный шаг направлен на дальнейшую трансформацию университета в передовой исследовательский вуз мирового уровня и повышение конкурентоспособности казахстанской науки в глобальном научно-образовательном сообществе.

В мировой практике институт постдокторантуры является одной из эффективных форм подготовки высококвалифицированных научных кадров и считается основным двигателем науки. Программа постдокторантуры КазНУ, отвечающая высоким международным стандартам, позволит, прежде всего, молодым

ОТКРЫТА ПРОГРАММА ПОСТДОКТОРАНТУРЫ

специалистам с ученой степенью, повышать свою профессиональную квалификацию, проводить самостоятельные научные исследования актуализируя их в опытно-конструкторских разработках и публикациях в высокорейтинговых научных изданиях мира.

Став первым вузом Казахстана, открывшим программу постдокторантуры, КазНУ задает тренд поддержки талантливых молодых ученых и реализует очередной этап формирования университета как хаба индустриально-инновационной и наукоёмкой экономики страны, основанной на знаниях.

Это нововведение позволит решить важные для Казахстана проблемы подготовки востребованных научных кадров,

переформатировать молодежь от «утечки» к «притяжению» и «циркуляции мозгов». Программа также будет способствовать привлечению к научно-исследовательской и инновационной деятельности КазНУ не только ученых Казахстана, но и всего мира, дальнейшей интеграции отечественной науки в мировое научно-образовательное пространство.

В настоящее время университет планомерно продвигается и укрепляет позиции в авторитетных мировых рейтингах и является крупной интеллектуальной корпорацией с современной научно-инновационной инфраструктурой.

Соб. корп.

28 августа 2018 года в Алматинском государственном колледже бизнеса руководитель проектного офиса «Sanaly urpaq» Кайыржан Токушев, директор НИИ КазНУ им. аль-Фараби «Антикоррупционных технологий» Карлыгаш Усеинова совместно с управлением образования города Алматы провели семинар-совещание по вопросам повышения качества услуг в сфере образования и усиления антикоррупционных мероприятий в учреждениях образования города Алматы, куда были приглашены директора колледжей и школ города Алматы.

В ходе встречи руководитель проектного офиса «Sanaly urpaq» К.А. Токушев, на основе проведенного анализа внес 18 рекомендаций: утверждение антикоррупционных стандартов для сотрудников колледжей, школ и студентов, разработка и утверждение кодекса корпоративной культуры преподавателя и студента, политика академической честности, искоренение поборов в школах, открытость при проведении распределения комнат в общежитиях колледжей, обеспечение информационной прозрачности по расходованию бюджетных средств. Также было предложено разработать и утвердить план мероприятий по противодействию коррупции на 2018-2020 годы и т.д.

В своем выступлении директор НИИ КазНУ им. аль-Фараби «Антикоррупционных технологий» К.Р. Усеинова отметила, что новым механизмом противодействия коррупции в сфере образования является созданный в

SANALY URPAQ

апреле месяце текущего года проектный офис «Sanaly urpaq». Принципиальным отличием работы офиса стало применение проектного подхода, что позволило перевести на научно-системную и долговременную основу реализацию антикоррупционной политики в сфере образования.

В рамках проекта «Sanaly urpaq» предлагается сформировать систему оценки реализуемых организациями образования механизмов обеспечения академической честности и антикоррупционных технологий.

Предполагается, что оценка будет

проводиться ежегодно, по результатам которой будет формироваться антикоррупционный рейтинг отдельно для каждого уровня образования – средних школ, колледжей и вузов.

В заключительной части семинара-совещания заместитель руководителя Управления образования города Алматы Л.А. Жылкыбаева призвала директоров школ и колледжей в своей деятельности опираться на принцип академической честности.

«Sanaly urpaq» проектный офис

■ QYSQA-NUSQA

QazUÝ jaña salada mamandardy dairlaý mýmkindigine ie boldy.

QazUÝ-dyň himia jáne himialyq tehnologia fakýlteti organikalıyq zattar, tabıǵı qosylıstlar jáne himia polimerler himiasy men tehnologiasy kafedrasında «Farmasevtikalıyq óndiris tehnologiasy» mamandyǵy boıynsha bilim alyp, bakalavriat diplomyn alǵa bolady.

Bolashaq túlektler – injener-tehnologtar dárilik preparattar óndiretin himialyq-farmasevtikalıyq kásiporyndar men farmasevtikalıyq fabrikalardyń barlyq salalarynda tájiribeden ótip, jumys isteý quqyǵyna ie bola alady.

Japonia Ğylym jáne Tehnologialar Agenttiginin (JST) uıymdastyrymen «Japan-Asia Youth Exchange Program in Science (SAKURA Exchange Program in science)» baǵdarlamasy boıynsha shyǵystanǵy fakýltetinin ustazy Erlan Ahapov jáne bir top stýdentter Japoniyanǵy Sýkyba ýniversitetinde ğylymi taǵylymdamadan ótip qaitty.

Atalǵan baǵdarlama belsendi stýdentter men jas ǵalymdarǵa ğylymi taqyryptaryna qatysty Japoniyanǵy ğylymi jetistikterimen tanysyǵa arnalǵan.

Taǵylymdama barysynda stýdentter men jetekshi ustaz Sýkyba ýniversitetinin basty zerthanalaryn aralap, Tsukuba Science City qalashyǵynda ornalasqan ortalyqtardyń sońǵy ğylymi-tehnikalıyq jetistikterimen tanysty.

QazUÝ-dyň negizgi strategialıyq seriktesi sanalatyń Sýkyba ýniversiteti elimizdiń shyǵystanǵyshy kadrlaryń daryndaıda birlese jumys atqaryp, zor úles qosyp keledi.

QazUÝ-da «Asa joǵary energialy bólshektediń fizikasy jáne astrofizikasyndaǵy negizi máseleleri» atty V halyqaralyq jas fizik ǵalymdardyń kezekti jazǵy mektebi ótti.

Shara Resei ğylym akademiasynyń P.N. Lebedev atyndaǵy fizikalıyq instıtúty (RGA ĞAFI), Tian-Shan biik taılystansiasy (TSHBTS), ál-Farabi atyndaǵy QazUÝ jáne TMD-ǵa qatysyshy memleketterdiń ğymanıtarlyq yntymaqtastyǵy memleketaralyq qorynyń (IFESCO) qoldaıymen uıymdastyryldy. Jıyn Qazaqstan, Belarısia, Ózbekstan, Azerbaidjan, Tájikstan, Resei jáne Moldavia elderinen kelgen júzden asa jas ǵalymdardyń basyn biriktirdi.

Ĝaryshtyq sáyleler fizikasy men asa joǵary energialy bólshektter astrofizikasynyń eń ózekti máselelerin talqylaıǵa arnalǵan shara mektep baǵdarlamasyndaǵy dárister, tájiribelik jattyǵylar men mektep tyndaıshylarynyń bilimdiligi men biliktiligin arttırý jáne jaña aqparatty uǵyný maqsatynda mýmkindik беретin erkin pikirtalas alaıyna amaldy.

Ál-Farabi atyndaǵy QazUÝ jýrnalistika fakýlteti jáne «K. Toqayev atyndaǵy Qoǵamdyq qairymdylyq qory» ágili jazıshy, jýrnalist Kemel Toqayevtyń tıǵanyna 95 jyl tolyına oraı ómiri men shyǵarmashylyǵyna arnalǵan «Kemel Toqayev – jazıshy, jýrnalist, qairatker» atty stýdentter, magistranttar, PhD-doktoranttar men jas ǵalymdar arasynda baıqay jarıalady.

Baiqay jumystary qazaq, orys, aǵylshyn tilderinde 2018 jyldyń 15 qyrkúegine deın «Úzdik telejоба», «Úzdik radiohabar», «Úzdik baspasózdik jarıalanym», «Úzdik internet jarıalanym», Úzdik ğylymi jumys», «Úzdik mýltimedialıyq jоба» nominasialary boıynsha jumystar qabyldanady.

Айһур АҚЫНБАЕВА

■ РЕКТОРАТ

ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕР ТАЛҚЫЛАНДЫ

Кезекті ректорат мәжілісі 2018-2019 оқу жылына білім алушылардың контингентін қалыптастыру тақырыбын талқылаудан басталды.

Мінбеге шыққан оқу жұмысы жөніндегі проректор Асқар Құсыпбекұлы «Биыл ҚазҰУ мемлекеттік білім алуға бөлінген жалпы гранттың 6 мыңнан аса санына ие болып еліміздің жоғары оқу орындары арасындағы көшбасшылық тұғырын тағы бір мәрте айқындады», - деді. Оның айтуынша, «Бытырғы жылмен салыстырғанда мемлекеттік грант саны биыл екі есеге өскен. Оған қоса оқуға тапсырушы талапкерлер саны да өте көп. Осы орайда грант саны көп бөлінген үздік үштікке енген факультеттер қатарында ақпараттық технологиялар факультеті мемлекеттен бөлінген жалпы гранттың 1059-на ие болып алға шықса, екінші орында физика-техникалық факультет 1009, үшінші биология және биотехнология факультеті 1001 білім грантын жеңіп алды. Одан кейінгі орындарды география және табиғатты пайдалану 815, механика және математика факультеттері 557 орындық грантты иеленіп отыр», - деді проректор. Сондай-ақ ол жоспарға сәйкес оқыту үдерісі мен оқыту сапасын бақылау мақсатында студент алмасу бағдарламасы және одан тыс оқуға тартылған шетелдік студенттер, қос диплом және бірлескен білім беру бағдарламалары және басқа да бағыттар бойынша әр факультет деңгейіндегі пайыздық көрсеткіштерді атап өтті.

Кезекте ғылыми-инновациялық қызмет жөніндегі проректор Рамазанов Тілеккабыл кафедралардың

ОПҚ контингентін қалыптастыру туралы баяндама жасады. Университетте жыл сайын 150-ден астам шетелдік танымал ғалымдар дәріс оқиды, ғылыми тәжірибесімен бөлісіп, кеңес береді. Оқытушылар мен студенттердің академиялық ұтқырлығы, координаттық білім беру белсенді дамып, ортақ жобалар іске асуда. Осы тұрғыда университетімізге шетел ғалымдарын шақыруды тоқтатпауымыз қажет. Бұл өз кезегінде университеттегі оқытудың интернационалдандыруына бағытталған, Болон процесі принциптерін белсенді енгізуін ынталандыра отырып, университеттің бәсекеге қабілеттілігін және қоғамдағы имиджін қалыптастырады. Бұл студенттер мен оқытушылардың ағылшын тілінде академиялық

коммуникативтік икемділіктің дамуына жағдай жасайды», - деді Тілеккабыл Сәбитұлы. Сондай-ақ ол шетелдік ғалымдарды шақырудың негізгі мақсаты әл-Фараби атындағы ҚазҰУ мен оны шақырған құрылымдық бөлімшенің даму стратегиялық мақсаттары мен міндеттері, басым бағыттарына сәйкес болу қажеттігіне баса назар аударды.

Сонымен қатар мәжіліс аясында университет делегациясының Австрияға және Италияға іссапарлары туралы баяндамалар тыңдалып, жиын аясында өзге де өзекті мәселелер кенінен талқыға түсті.

СТИПЕНДИАЛЬНЫЕ ПРОГРАММЫ

Кафедра Дальнего Востока в очередной раз представила стипендиальные программы Министерства образования, культуры, спорта, науки и технологии Японии, обладателями которых стали студенты, магистранты и докторанты КазНУ.

Этому способствует постоянное сотрудничество с Научно-образовательным центром по изучению Японии и Центральной Азии (офис Университета Цукуба) в рамках проекта «Кампус в кампусе» и работа приглашенного профессора Ниномия Такаши, а также ведущего специалиста Международного японского фонда Ониши Юми. Так, в 2018-2019 учебном году стипендиальные программы для студентов КазНУ были поданы от всех партнеров кафедры. Среди них - Университет Цукуба, Университет Хоккайдо, Токийский университет иностранных языков, Университет Васеда, Университет Осака.

Среди 17 стипендиатов – студенты, магистранты, докторанты отделения японоведения кафедры Дальнего Востока, а также факультета международных отношений и Высшей школы экономики и бизнеса.

Кафедра Дальнего Востока

ҚАЗҰУ БІЛІМ ГРАНТЫ БОЙЫНША ЖОО-ЛАР КӨШБАСШЫСЫ

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ еліміздегі бөлінген оқу грантарының саны бойынша абсолютті көшбасшы атанды. Биыл 6,6 мыңнан астам мектептің үздік түлектері ҚазҰУ-ды таңдап мемлекеттік білім грантына ие болған, олардың едәуір бөлігі «Алтын белгі» иегерлері, халықаралық және республикалық олимпиадалардың жеңімпаздары.

Бұл қазақстандық жоғары білім беру тарихындағы рекорттық көрсеткіш. ҚазҰУ гранттар саны бойынша басқа жоғары оқу орындарынан оқ бойы озық тұр. Саналы әрі үлкен мақсатқа толы талапкердің сапалы білім алуы үшін еліміздегі жетекші оқу орнын таңдауы аталмыш университетке деген жоғары сенімді білдіреді.

Ең үлкен байқау радиотехника, электроника және телекоммуникациялар, ақпараттық жүйелер, автоматтандыру және басқару, туризм, химиялық технологиялар сынды мамандықтар бойынша жүргізілді. Халықаралық қатынастар және құқық, құқықтану, қаржы, есеп және аудит, экономика талапкерлер арасында танымалдылық қалпында қалып отыр. Магистратура мен докторантураға түсуге де байқау бұрынғысынша өте жоғары. Жекелеген мамандықтар бойынша үміткерлер саны бір орынға 15-20-дан аса адамнан келеді.

ҚазҰУ әлемдегі үздік топ-220 ЖОО-ның қатарында әрі білім, ғылым және инновацияның жетекші орталығы болып табылады. Университетте әлемнің әйгілі жоғары оқу орындарымен серіктесе отырып қосдиплом білім бағдарламалары белсенді енгізілуде, оқыту ағылшын тілінде жүзеге асып, көптеген жаңа мамандық ашылуда.

БАСПАСӨЗ ҚЫЗМЕТІ

В КазНУ состоялась Алматинская городская научно-методическая конференция «Модели межэтнического и межконфессионального согласия в современном Казахстане», посвященная ко дню Конституции Республики Казахстан.

Организаторами конференции выступили управление по делам религий города Алматы, ОФ «Центр по изучению проблем терроризма и экстремизма в Республике Казахстан», «Центр религиоведческих исследований и экспертиз» КазНУ им аль-Фараби.

Конференция была проведена с целью разъяснения конституционных основ государственности, пропаганды и разъяснения светскости в Республике Казахстан, формирования духовной нравственности молодежи на примере традиционных религий и формирования толерантного сознания среди населения. В работе конференции приняли участие ученые, представители этнокультурных объединений, представители традиционных религий, теологи-эксперты

МОДЕЛИ МЕЖЭТНИЧЕСКОГО И МЕЖКОНФЕССИОНАЛЬНОГО СОГЛАСИЯ

в сфере религии, неправительственные организации, представители государственных органов и политических партий, магистранты и докторанты вузов РК.

Модераторами конференции выступили профессор К.М. Бишманов и доктор философских наук, заведующая кафедрой религиоведения и культурологии А.Д. Курманалиева. На пленарном заседании с приветственным словом выступили заместитель декана факультета философии и политологии, кандидат философских наук Бекжан Мейрбаев, заместитель руководителя управления по делам религий г. Алматы Нурлан Кикимов. Докладчики отметили, что решение поставленных задач должно основываться на дальнейшей консолидации потенциала институтов гражданского

общества в рамках Конституции РК, в том числе этнокультурных, молодежных, общественных объединений и религиозных организаций, с органами власти всех уровней, а также реализации государственной политики в сфере религии, формирования общегражданской идентичности, организации межведомственного взаимодействия и социального партнерства государственной власти с гражданским обществом в сфере межэтнических и межрелигиозных отношений, в развитии конструктивного межкультурного диалога и поддержания социальной стабильности.

Участниками конференции были рассмотрены вопросы законодательных основ формирования межкультурного и межконфессионального согласия в Республике

Казахстан, права и обязанности граждан в сфере религии, профилактики экстремизма и проявлений межнациональных конфликтов на территории города Алматы. Также были обсуждены причины проявления экстремизма в молодежной среде, вопросы превентивной работы по предотвращению экстремизма и терроризма, усиление мероприятий национально-культурных объединений, развитие научной и образовательной деятельности, расширение аналитической и исследовательской работы по проблемам законодательства о религии, нетрадиционных религиозных движений, ношение внешних атрибутов и религиозной одежды, чуждых национальной культуре.

Кафедра религиоведения и культурологии

В новом учебном году сотрудничество КазНУ им. аль-Фараби и Оксфордского университета (Великобритания) в сфере науки и образования будет расширяться.

Договоренность об этом была достигнута в ходе рабочего визита ректора КазНУ академика Галыма Мутанова в Оксфордский университет. Во время встречи с учеными, преподавателями и представителями администрации стороны выразили заинтересованность в дальнейшем углублении двустороннего сотрудничества, обсудили приоритетные направления партнерства в образовательной деятельности и реализации совместных научных исследований. С целью подготовки кадров высшей квалификации, лучшие магистранты и докторанты КазНУ будут направляться в Оксфорд, для прохождения обучения по совместной образовательной программе – «Введение в науку».

ОКСФОРД СТАНОВИТСЯ БЛИЖЕ

Кроме того, английские коллеги предоставят свои лаборатории для проведения совместных с профессорами

КазНУ научных исследований и проектов в сфере географии, истории, ядерной физики и др. Такой опыт сотрудничества

двух вузов уже имеется.

В апреле текущего года КазНУ и Оксфордский университет провели совместную международную научную конференцию «Аридные территории: устойчивость природы и общества», посвященную актуальным проблемам устойчивого развития аридных территорий в центральной части Евразии. Мероприятие получило высокую оценку у зарубежных ученых и экспертов, которые отметили ее практическую и научную ценность.

Как известно Оксфордский университет является одним из старейших и лучших вузов мира, в котором обучается более 20 тысяч студентов, около четверти из них - иностранные. В международном рейтинге QS он входит в пятерку лучших вузов мира.

Соб. корр.

Продолжение. Начало на 1 стр.

ЖОЛБАРЫС

к 95-летию писателя Кемеля Токаева

он отнес свои произведения в комиссию и — выиграл, заняв первое место!

И последующие конкурсы (1972, 1978 и 1980) стали для него успешными, его имя теперь прочно ассоциировалось с жанром, письма от читателя в СП приходили регулярно, подпитывая его творчество новыми сюжетными линиями. В годы «опалы», в 1978 году он побеждает в закрытом конкурсе МВД и СП на лучшее произведение о правоохранительных органах и ЧК, рукописью романа «Последний удар» под девизом «Жолбарыс». Он выстоял в этом бою, — за идеалы, мирную жизнь и умную читающую и, главное, мыслящую детвору и отроков, нацию. Как солдат, не претендовавший на бряцание медалей и погремущки брэнной славы, он жил и создавал доброе.

Успех не вскружил ему голову, нет, он продолжал размышлять о будущем, совершенствовать стиль. В 1965 году в издательстве «Қазақстан» вышла книга «Болашақ туралы ойлар. Повестер мен әңгімелер». О чем размышлял писатель за письменным столом? Он благополучно избежал хвалебных статей о кукурузной и целинной «эпопеях», других идеологических «кампаниях», избрав работу в ином жанре. И это оказался потокеавский верный маневр, поскольку писатель знал о цензуре не понаслышке. Его родные вспоминают: «...Отцу, прежде чем выпустить книгу, приходилось доказывать в партийных инстанциях ее актуальность, преодолевать многочисленные преграды, чинимые цензурой. Видя, с какими трудностями дается отцу публикация собственных произведений, мы полушутя-полусерьезно предлагали ему перейти на любовную или же партийную тематику, — там цензоры бессильны. Отец в таких случаях лишь отмахивался, говорил, что не изменит любимому жанру». (Токаев Касым-Жомарт. Слово об отце).

Перевод на русский язык повестей и романов представлял особую заботу автора; подстрочник не всегда мог отразить художественный стиль и мастерство писателя, смело расставлявшего фигуры персонажей на шахматной доске воображения. Не каждый переводчик улавливал эту особенность пера Кемеля Токаева, этакий зигзаг, за которым следовал новый поворот событий... Один из последних его романов, «Последний удар», созданный на документальной основе по мотивам гражданской войны, посвящен операции по ликвидации ставки атамана Дутова в Семиречье, на русский язык блестяще перевел Р. Петров. Переводом Кемель Токаев остался доволен вполне. Этнографические линии в произведениях писателя, казахские пословицы и собственно имена его героев, «говорящие»

в пользу уважения и почитания национальной истории и культуры, привнесли колорит повествованию. Роман читается навскидку, в нем, как и в прочих произведениях писателя, выпукло обозначен вектор движения, молниеносного принятия решений, оперативного реагирования на смену ситуации, — то есть то, что характеризует жизнь в ее переменчивости.

Исторические романы К. Токаева основаны на архивных источниках; так, образ Ураза Джандосова выписан мастерски. Кемел Токаев оставил потомкам национальную историю, перемежая ее с художественными вкраплениями, не нарушая общей канвы в потоке всемирно-исторического действия. Живые люди с их заботами, матери и дочери, отцы и сыновья, братья и, конечно же, дружба как гарант единства помыслов и благородства. Всю жизнь он искал и находил, обретал и терял это чувство братниной заботы и нежности, потеряв на фронте старшего брата Касыма. Сиротства хлебнул досыта, как и многие из его сверстников, однако не зачерствел, распахнул свою душу огромной аудитории.

Его книги читали не только в Казахстане: приходили письма из среднеазиатских республик, Монголии, Украины, в персонажах люди узнавали родных, вдыхали жар степи и вместе с героями преодолевали расстояния от Верного до Кульджи, сидели на сырмаке и наслаждались ароматным чаем, готовясь любоваться кокпаром и кыз-куу. Этнокультурные детали насыщают контекст произведений К. Токаева, делают их зримыми, звучными и звонкими, словно выстрел или топот копыт.

По воспоминаниям сына Касым-Жомарта, отец «часто повторял известную казахскую поговорку «Еркіндігі жоқ елдің ертені жоқ» — «Без свободы у народа нет будущего». Манера творческой лаборатории К. Токаева, переработанного кипы исторических архивных источников, сходна с той, в которой работал Ильяс Есенберлин. Прожив непростую жизнь, рано потеряв родителей и сестренку, брата, пройдя военными маршрутами, общаясь с известными современниками, Кемель Токаев много знал, однако мы не узнаем его свидетельств о сталинских репрессиях. В частных беседах с упоминающими журналистами Кемель ага упоминал судьбу Сакена, Бейимбета, Ильяса... Идеологические препоны не дали ему раскрыть драму национальной элиты Алаш. Все же, писатель сумел отразить пережитое в последнем, автобиографическом, романе «Солдат ушел на войну», где человек в экстремальных условиях показан правдиво.

Его книги не залеживались на полках книжных магазинов. Отзывы на его книги появлялись в СМИ, в задушевных беседах с друзьями Саттаром Имашевым, Муслимом Базарбаевым, коллегами по цеху Хамитом Ергалиевым, Сафуаном Шаймерденовым, Калмуқаном Исабаевым, Гафу Каирбековым, Камалом Смаиловым, Музафаром Алимбаевым, Когабаем Сарсекеевым, Акимом Тарази, Фаризой Онгарсыновой, Аскараром Сулейменовым, Сатимжаном Санбаевым, Кабдешом Жумадиловым, Шерханом Муртаза, акыном Баянгалы, он черпал вдохновение.

После выхода на заслуженный отдых, К. Токаев принял предложение работать в аппарате Союза писателей республики. Здесь у него установились добрые отношения с Жубаном Молдағалиевым, Олжасом Сулейменовым, Абишем Кекильбаевым. Изредка ему удавалось выбраться в поездки-встречи с сотрудниками внутренних дел по областям республики; Кызылорда, Костанай, Ақтобе, Караганда и Темиртау, и он хорошо был знаком с буднями этой опасной и трудной службы. В 1972

году Токаев с группой писателей побывал в Северо-Казахстанской области, вместе с главредом «Социалистік Қазақстан» Сапаром Байжановым. Здесь редактором областной казахской газеты Уапом Рахымжановым была организована встреча с журналистами.

В чем состоит добродетель писателя? Ответ на этот вопрос следует искать в его произведениях. Ради чего он трудился? Какие черты своих героев поощрял? Над какими строками читатель особенно задумывается? Почему?! Шахматные партии разыгрываются в фабуле романов К.Токаева: кто герой, а кто — антигерой? Попробуй угадай в миловидной женщине опасного диверсанта! Бережно ведет автор читателя к эндшпилю. Приостанавливается, в ожидании встречного хода незримого противника, и жертвует порой, вдруг — маневр! — избежав неминуемого капкана, вы вновь на тропе следопыта. Красивая интеллектуальная, эстетичная нить выводит из лабиринта предположений и домыслов.

Эстетика творчества Кемеля Токаева прочитывается в лексике его положительных героев. Описывая замшелых рецидивистов и их поганые дела, писатель не оставляет читателя в депрессивных дебрях, напротив, выводит повествование на светлые ассоциации, посредством образов чекистов и служителей правоохранительных органов. Удивительно и то, что, даже когда его сюжеты выстроены часто вокруг смерти персонажей, книги Токаева Кемеля пронизаны светлыми чувствами. Он сумел осмыслить тему Смерти и Жизни по-философски, приурочить ее, и причул читателя принимать данность.

Его романы и повести «Потоп», «Гибель солдата», «Птица покидает гнездо», «Убийство перед закатом» и другие приподнимают над суетой, персонажи динамичны, — сказывался двадцатилетний журналистский опыт, когда газету с его легкой руки ждали сотни и тысячи юных читателей республики.

Ныне конкурсу художественных произведений в жанре детектива, с 1994 года, присвоен именной статус, в память о Кемеле Токаеве и его произведениях «Сарғабанда болған оқиға» («Происшествие в Саргабане»), «Таңбалы алтын» («Меченое золото»), «Түнде атылған оқ» («Ночной выстрел»), вошедших в золотой фонд казахской тюркской литературы. К творчеству К. Токаева обратились главные режиссеры театров и его пьесы «Қызыл комиссар», «Қылмыскер кім», «Сикырлы сырлар» стали любимыми для казахстанского зрителя.

Каждый, кто прочтет книги Кемеля Токаева, станет по-другому смотреть на счастье жить, беречь близких и ценить каждую минуту для креативных дел. Для молодых и будущих журналистов это — бесценный подарок.

Справка:

ТОКАЕВ КЕМЕЛЬ (02.10.1923 – 06.10.1986).

В г. Уштобе Алматинской области средняя школа № 1 носит имя Кемеля Токаева, в ней установлен бронзовый бюст писателя и открыт музей. Ежегодно проводятся «Токаевские чтения». Высажена Аллея памяти во дворе школы. Участник ВОВ, кавалер Ордена Отечественной войны 1-й и 2-й степени, медали «За отвагу» и др. Выпускник /отделения журналистики филологического факультета/ КазГУ им. С.М.Кирова (1948). Писатель, редактор, публицист, драматург. Автор романов о работе правоохранительных органов (ЧК). Лауреат премий СП КазССР (1956; 1972; 1978; 1980) за лучшее произведение о деятельности сотрудников милиции и ЧК. Автор сценариев пьес. Руководил редакциями республиканских газет «Лениншіл жас», «Қазақстан пионері», «Социалистік Қазақстан». В 1960-1977 гг. — главный редактор «Ведомостей Верховного Совета КазССР». С 1980 — 1984 гг. литературный консультант Союза писателей Казахстана.

Гюльнар МУКАНОВА,
к.и.н., доцент,

ответ. редактор журнала «Айқап»

Қазақстанда және алыс-жақын шетелдерде әйгілі ғалым ұлағатты ұстаз, химия ғылымының докторы, профессор, Қазақстан Республикасы Жоғары мектеп ғылыми академиясының «ҚазҰУ үздік оқытушысы – 2009», 2017 жылғы «ЖОО ең үздік оқытушысы» грантының иегері Жарылқасын Әбілов 70 жасқа толды.

ҰЛЫ ҚЫЗМЕТТІ ӨМІРЛІК ІС ЕТКЕН ҰСТАЗ

қайта жаңғыртуға атсалысу тікелей парыз деп есептеді.

Белсенді ғалым ретінде ол өзінің ғылыми қызметін химия мен медицинаның пәнаралық саласында – «Отандық өсімдік шикізаты негізінде биологиялық белсенді препараттар жасаумен» байланыстырды.

2000 жылы профессор Әбілов Ж.Ә. ҚР ҰҒА делегациясы құрамында Пәкістанның Химия институтында болып, ондағы әріптестерін әл-Фараби атындағы ҚазҰУ химия факультетінің зерттеу нәтижелерімен таныстырды. Қазақстан мен Пәкістанның дәрілік өсімдіктерін бірге зерттеу жөніндегі ғылыми серіктестік туралы келісім-шарт жасалды. Ол табиғи қосылыстар химиясы саласында ғылыми зерттеулердің жан-жақты дамуына жол ашады. Кафедраның қызметкерлері мен аспиранттары жыл сайын Карачи қаласы Химия институтының зерттеу орталығында тәжірибесін шындайды.

Соңғы жылдары органикалық химия және табиғи қосылыстар химиясы кафедрасында бірқатар құнды биологиялық белсенді табиғи қосылыстарды түрлендіру бағытында зерттеулер жүргізіліп және медицина мен ауыл шаруашылығына арналған жана препараттар жасалуда. Сондай-ақ, нәзік органикалық синтез саласында алифатикалық және гетероциклды қатардың аминдері негізінде тиісті қасиеттерге ие жаңа фармакологиялық белсенді қосылыстардың бағытталған синтезін ғылыми зерттеулер жүргізіліп келеді.

Ж. Ә. Әбіловтың ғылыми қызметі химияның аса өзекті саласы – Қазақстанның өсімдік шикізаттарынан биологиялық белсенді заттарды бөліп алумен тығыз байланысты. Ол қызметкерлерімен «Жантақ» және «Кермек» өсімдіктерінен жаңа отандық препараттар «Алхидин» мен «Лимонидин» алды.

Аталмыш препараттар клиникалық сынақтардан табысты өтіп, ҚР Денсаулық сақтау министрлігі әр түрлі дәрілік формалар: түйе жантақ және кермек тұндырмалары, алхидин жақпа майы, Биосед-К және санжар, жантақ және лимонидин сироптары түрінде өнеркәсіптік жолмен шығаруға ұсынды. Бұл дәрілік формалар ҚР-да жаңа отандық дәрілік заттар ретінде патенттелді және тіркелді. Бұл препараттарды өндіру «Химфарм» АҚ-ында игерілді.

«Галалти» препараты ҚР ауыл шаруашылығына арналған препараттардың Мемлекеттік реестріне енгізілді. Сонымен бірге, кермек пен очиток шөбінің тамырынан жоғары сапалы каракөл мен қой терісін илегіштер алынды.

Профессор Ж.Ә. Әбілов және профессор Питер Лангер жетекшілігімен әл-Фараби атындағы ҚазҰУ мен Росток (Германия) университетінің және Пәкістанның Карачи қаласындағы НЕУ химия ғылыми-зерттеу институты арасындағы ынтымақтастық шеңберінде катализ және органикалық химия аумағындағы зерттеулерді жүргізу үшін бірлескен зертханалар құрылды. Қазіргі таңда осындай ғылыми жұмыстарымен бірнеше отандық және халықаралық жобаларда жетекшілік етуде.

Жарылқасын Әбдухитұлы бақытты жанұясының отағасы, жұбайы - Мәрия Өмірзаққызы – ғалым-ұстаз, химия факультетінің доценті, екі баланың анасы. Ұлы Асқар мен қызы Жанар да жастайынан білім-ғылымға құштар, талапты болып өсті.

Аса құрметті профессор Жарылқасын Әбдухитұлы Әбілов камқор да талапшыл басшы, ғылымның тұңғыық иірімдерін терең меңгерген ғалым, аяулы аға ретіндегі абзал

қасиеттеріңіз өзіңізбен қанаттас жүрген әріптестеріңіз, ұжымыңыз үшін зор мақтаныш, ал жас ғалымдар үшін нағыз өмір мектебі екендігі даусыз. Бүгінгі мерейлі жасыңызға тағы да ұзақ ғұмыр тілей отырып, жеткен жетістіктеріңіздің бәрін – еңбегіңіздің жанғаны, мақсаттарыңыздың орындалғаны деп білеміз. Ел үшін жасап келе жатқан еңбектеріңіз әрдайым елеулі, табысты бола берсін! Сізге зор денсаулық, қажымас қайрат, отбасыңызға амандық, ұзақ ғұмыр тілейміз!

Органикалық заттар, табиғи қосылыстар мен полимерлер химиясы және технологиясы кафедрасының ұжымы

■ ӨМІР ӨЗЕН

Биыл 17 қыркүйекте қазақ әдебиетінің көрнекті өкілі, жазушы-энциклопедист, аудармашы-редактор Ақбай Наурызбай Ерсарыұлының дүниеден өткеніне бір жыл. Соған орай, ардақты қаламгерді еске алу шаралары кеңінен аталып өтуде.

ҚАЗАҚТЫҢ АРДАҚТЫ ҚАЛАМГЕРІ

іскерлігімен, жүктелген тапсырмаларды тыңғылықты орындауымен, кәсіби шеберлігімен көзге түсті.

14 томдық «Қазақ Кенес энциклопедиясын», «Ислам», «Атырау», «Абай» энциклопедияларын шығаруға атсалысып, көптеген ғылыми мақалалар жазды.

1996-2005 жылдар арасында «Атамұра» баспасында жемісті еңбек етіп, орта білім беру мектептерінің 3-7 сыныптарына арналған «Еңбекке баулу», «Информатика», «Араб тілі», «Француз тілі», «Технология» оқулықтарына, сондай-ақ «Атамұра» кітапханасы сериясымен жарық көрген М. Әуезов «Қорғансыздың күні», С. Мұқановтың «Сұлушаш» С. Ерубаетын «Менің құрдастарым», Қ. Аманжоловтың «Дариға, сол қыз», Т. Молдағалиевтің «Шақырады көктем» атты шығармалар жинақтарына және Б. Момышұлының, Қ.Қайсеновтің, М. Байғұтовтың, т.б. әнгімелер топтамаларына редактор болды.

Ақбай Наурызбай студент кезінен көркем аудармамен шұғылданып келді. Ғайрати (өзбек), Т. Либен (африка), И. Хабрук (мысыр), О. Гончар (украин), С.Али (түрік), А. Федоров (саха), И. Тавчар (югослав), В.Санги (нивх), Л. Ленч пен В. Алексеев (орыс), т.б. жазушылардың әнгімелерін қазақ тіліне аударды. Бұл туындылар 1960-1966 жж. «Оңтүстік Қазақстан», «Қазақ әдебиеті», «Социалистік Қазақстан» газеттерінде жарияланды. М. Киричевскийдің «Химия мен машина жөндеу» атты кітабын (1974), академик Еренғайып Омаровтың «Қазақ өркениеті» монографиясын (2006) қазақ тілінде сөйлетті. Сонымен қатар ХІ ғасырдағы ақын Жүсіп Баласағұни туралы мақаласы жарияланды («Қазақстан мектебі», 1981, №7). «Кәусар бұлақ» деген атаумен М. Қашқари мен Ж. Баласағұнидің шығармасындағы мақал-мәтелдер, қанатты сөздер қазақ оқырмандарымен табысты («Жұлдыз», 1983,

еңбегінің ең үлкен жетістігі – 2011 жылы «Атамұра» баспасынан жарық көрген «Мұхтар Әуезов» атты энциклопедиясы болды. Энциклопедияның арнайы редакторы болып тағайындалып, оның жарық көруіне ат салысты. Осы фундаментальды еңбекте Нәукеңнің 10 жыл төңірегінде жазылған жүзге жуық мақаласы жарық көрді.

Қазақ ұлттық университеті Ақбай Наурызбайдың отбасында әрқашан да үлкен орын алып отырған. Жұбайы Атырауова Алла Бейсембековна 1962 жылдан бастап ҚазҰУ-дың кітапханасында жұмыс істеп, 1980-90 жылдар арасында университет кітапханасының директоры ретінде оны ғылыми дәрежеге жеткізіп, осы қызметте «Қазақ КСР-ы Жоғары мектеп үздігі» төсбелгісімен марапатталды. Ақбай Наурызбайдың үш қызы ҚазҰУ түлегі, бәрі де ғалымдар, атап айтқанда Дина – ҚазҰУ-дың ұстазы, химия ғылымдарының докторы, Лейла мен Акмарал – философия ғылымының кандидаттары. Ақбаевтар отбасы 2009 жылы «Дәуір» баспасында жарық көрген «Қазақ жерінің зиялы азаматтары» жинағының 18 томына толығымен кірген.

Ақбай Ерсарыұлы Наурызбайдың 80 жылдық өмірі отбасы үшін де, дос-жарандары үшін де, өнегелі өмір болды деп айтуға болады. Сағына жүріп, қамыға жүріп, оның көзден таса болған бір жылын де өткізіппіз, алайда әке бейнесі, жан-дүниесі шамшырақ болып, өмір жолымызға сәулесін әрқашан да түсіреді.

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ түлектері:
Дина АҚБАЕВА,
химия ғылымдарының докторы, доцент,
Лейла АҚБАЕВА,

ҚР Жастар одағы сыйлығының лауреаты,
философия ғылымдарының кандидаты, доцент

ЖАҢА ОҚУ ЖЫЛЫНДАҒЫ АЛҒАШҚЫ КЕЗДЕСУ

Жаңа оқу жылының алғашқы күндерінің бірінде факультетімізге шетелдік қонақ келді. Ол, - Ыстамбұл Университетінің профессоры, филология факультеті Қазіргі түркі тілдері кафедрасының меңгерушісі - Мехмет Өлмес. Қонақ профессор өзінің ғылыми іссапарын ҚХР Ішкі Моңғолиядан бастап, Моңғолияның Баян-Өлгий аймағы мен Қырғызстанның Шолпон-Ата мен Ыстық Көл өңірлерінде жалғастырған екен. Жолшыбай Бішкектен Алматыға бірнеше күнге аялдап Қазақстан Орталық Мұражайында болып сирек кездесетін қолжазбалар мен Есік Қорғанынан табылған Алтын Адамға байланысты деректермен танысқан.

Осындай тығыз бағдарламамен жүрген ғалымды әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Шығыстану факультеті Түрксой кафедрасының оқытушы-профессорлық құрамы мен студент-магистранттары қарсы алды. Рунолог, алтаист, түркітанушы ғалым кафедралық келе сала руникалық ескерткіштерді зерттеуде кездесетін кейбір мәселелер атты ғылыми семинарын өткізді. Бейнетаспаларын реттеп, тасқа қашап жазылған таңбаларды қалайша сұрыптап-талдайтұғына тоқталып өткеннен кейін, ала келген бірнеше кітаптың мазмұны мен зерттеу аясына шолу жасады. Ол қазақ даласындағы балбалтастардың тарихын Көне түркі руникалық жазба ескерткіштерімен бір арна мен бір сарында зерттеп саралаудың өзектілігі мен қажеттілігіне тоқталып өтті. Қарқаралы, Баянауыл жерлерімен қоса Шет, Ұлытау өңірлерінде, сондай-ақ Алтай, Тарбағатай, Қалбатау жерлерінде, Маңғыстау мен Ақмола өңірлерінде кездесетін балбалтастармен мұқият танысып жатқандығын, реті мен іні келгенде осы аумақтарға ат басын тіреп, зерттеу жұмыстарын жүргізбек ойы бар екендігін білдірді. Ғалымның пікірінше қазақ жерінде кездесетін балбалтастар Еуразия аумағына таралып Қырғызстан, Өзбекстан, тіпті Қап таулары етектері мен Шығыс Еуропа елдеріне дейін жеткен. Солардың барлығын реттеп, жүйелеп жатқан қазақ зерттеушілерінің еңбектеріне қашанда мән беріп, қадағалап отыратындығын, әсіресе Әлкей Марғұлан, Ғ.Айдаров, М.Томанов, Қаржаубай Сартқожа сынды ғалымдардың зерттеулерінде пайдалы да тыңғылықты деректердің мол екендігін тілге тиек етті. Мысалы Есік Қорғанынан табылған Алтын Адам төңірегіндегі зерттеулер мен Шығыс Қазақстанның Берел қорымынан табылған құнды жәдігерлер әлемдік дәрежедегі археологиялық ескерткіш екендігіне ешқандай күмән жоқ екендігін, бұлардың қазақ елімен қоса әлемдегі барлық түркі жұрттарына ортақ, баға жетпес рухани мұра екендігін атап өтті. Ғалымның пікірінше қазақтың ұшы-қиырсыз даласында, сай-саласы мен таулы шатқалдарында желгі дәуірден сақталған балбалдар жетерлік. Осы баға жетпес құнды

ескерткіштердің сырын ашып, тарихын таңбалап таңбасын оқып-зерделеу қазіргі уақыттың аса маңызды іс-шараларының бірі ретінде танылуы керек. Аталмыш зерттеулер Қазақстан мен Түркия ғалымдарының өзара пікір алмасып, оның ішінде осындай Халықаралық ғылыми семинарлар аясында да қолға алынуы қашанда құптарлық іс. Ал Көне түркі жазба ескерткіштері мен қазақ жеріндегі балбалтастар зерттеулері Қазақстан Республикасының Президенті, Елбасы Н.Назарбаевтің «Рухани Жаңғыру» Бағдарламасы мен «Сакральды Қазақстан» Жобасы аясында үндестік тауып жатқандығы өз алдына жауапты да ауқымды жұмыс екендігін, мұндай жобаның түркі елдерінің ішінде Қазақстанда ғана мемлекеттік қолдауға ие болып, ұлттық деңгейде қолға алынып жатқандығын ризашылықпен қабылдайтындығын білдірді.

Бірнеше сағатқа созылған семинар қатысушылар тарапынан үлкен қызығушылыққа ие болып, соңынан сұрақтарға жауап беру мен еркін әңгімелесуге ұласты. Слайт, кітап, карта сияқты көрнекі құралдармен қоса тікелей интернет желісіне қосылып тиісті материалдарды пайдаланған профессор, қатысушыларға қызықты да тың ақпар бере алды.

Семинар соңында факультет деканы, PhD доктор Ыктияр Паттөре мырза бүкіл факультет ұжымы атынан ілтипат білдіріп Мехмет Өлмес мырзаға «Алғыс Хат» табыс етті. Семинар соны Түрксой кафедрасы студенттері ұйымдастырған шағын концерттік бағдарламамен аяқталды.

Қонақ профессор сондай –ақ «Тұран-Иран» орталығының директоры, филология ғылымының докторы, профессор Ислам Жеменей мырзамен де кездесіп сұхбаттасты. Әңгіме барысында қазіргі таңдағы түркітану ғылымының жалпы бағыт-бағдары мен келелі мәселелері сөз болып, түркітану саласының ғылыми-теориялық және практикалық тұрғыдағы іс-шара аясы талқыланды.

Ергали ЕСБОСЫНОВ,
Түрксой кафедрасының доценті

ПОРТФЕЛИ ДЛЯ ПЕРВОКЛАСНИКОВ

Для родителей 1 сентября – это не только праздник, радостное волнение, но и большие хлопоты, чтобы собрать ребенка в школу. В прошлом году Профсоюз «Парасат» работников КазНУ им. аль-Фараби при поддержке администрации вуза в первый раз выдал школьникам младших классов канцелярские товары. Это стало хорошей социальной помощью для родителей, инициатива имела большой резонанс. Поэтому профком и руководство университета решили не останавливаться на достигнутом, и расширить ассортимент школьных принадлежностей - купить нашим дошкольникам не только тетрадки и ручки, но и красивые ранцы. 211 будущих первоклассников получили портфели, тетради, ручки, карандаши, пеналы, краски и фломастеры. Вручая ранцы, представители Профсоюза «Парасат» отметили, что школьные принадлежности приобретены с теплотой и надеждой, поэтому все надеются, что в портфелях «поселятся» отличные отметки.

Зал заседаний ректората, где проводится этот праздник, был полон. Его заполнили будущие школьники в сопровождении родителей, младших братьев и сестренки, поскольку это памятное для детей событие. Вручение прошло в торжественной обстановке, дети пели песни и читали стихи, родители благодарили профком за заботу. Ернарұлы Ербатыр исполнил песню «Ұстазым», а Жұмағазы Елай и Тынысбек Бекарыс рассказали стихи о школе. Кем они хотят стать, когда вырастут, многие из будущих первоклассников уже решили, например, юристами, учителями, спортсменами. Но почти все сказали, что после школы будут поступать в КазНУ, лучший вуз, в котором работают их мамы и папы.

Радостных открытий и больших успехов в освоении школьных наук ребятам пожелали мамы – работники библиотеки Шыганбаева Жұлдыз Аскербековна. Сламхат Жазира и Ктапиянова Жанар Қойшыбаевна. «Как только вы переступите порог школы, перед вами откроется новый мир. Учитесь с удовольствием!» - попутствовали они детей.

Ребята сразу надели яркие портфели и с гордостью фотографировались. А кто-то не мог не открыть «профсоюзный» подарок и заглянул внутрь. Альбомы с изображением любимых героев, яркие карандаши, краски и фломастеры, обложки, ластики и линейки – принадлежности для учёбы отправятся с мальчиками и девочками в первый в их жизни класс.

Председатель профсоюза «Парасат» работников КазНУ им. аль-Фараби Т.К. Мекебаев считает, что акция «Собери портфель первокласснику» поможет многим семьям наших работников подготовить детей к школе. Он отметил, что торжественное вручение портфелей будущим первоклассникам, чьи родители трудятся в университете, должно стать неотъемлемой частью корпоративной культуры.

Ольга ЛОЖНИКОВА,
зам. председателя профсоюза «Парасат»
работников КазНУ им. аль-Фараби

Завершены учебные сборы со студентами военной кафедры КазНУ имени аль-Фараби.

Учебные сборы со студентами военной кафедры Казахского национального университета, прошедшие в период с 23 июля по 25 августа 2018 года, были насыщены не только плановыми полевыми занятиями, но и целым рядом мероприятий, способствовавших более глубокому усвоению учебных программ и воспитанию будущих защитников Отечества. В ходе сборов студентами выполнены упражнения учебных стрельб из стрелкового оружия, на учебных тренажерах отработывались навыки вождения боевых машин. Студенты, обучающиеся по программе подготовки офицеров запаса для войск ПВО Сухопутных войск, в составе сводных расчетов выполнили боевые стрельбы из зенитной установки ЗУ-23-2. Со студентами, обучающимися по программам подготовки офицеров запаса воспитательных структур, проводились практические занятия в Центре психического здоровья города Алматы, в филиале Национального центра военно-патриотического воспитания, на телефотостудии факультета журналистики и издательстве КазНУ имени аль-Фараби.

А 25 августа 2018 года проведена торжественная церемония принятия военной присяги курсантами. 699 студентов, из них 72 девушки, в торжественной обстановке, в

присутствии родных и близких, руководства университета, ветеранов Вооруженных Сил Республики Казахстан присягнули на верность Родине и Президенту Верховному Главнокомандующему - Вооруженными Силами Республики Казахстан Н.А. Назарбаеву.

Открывая церемонию принятия военной присяги, начальник военной кафедры КазНУ

имени аль-Фараби полковник Олег Ажимов отметил значимость священных слов военной присяги, подвел итоги учебных сборов, всего периода обучения на военной кафедре курсантами выпуска 2018 года, а также кратко рассказал о большой, планомерной работе - проводимой военной кафедрой по воспитанию не только студентов, обучающихся на кафедре,

но и студентов Вузов и школьников города Алматы. Полковник Олег Ажимов подчеркнул, что второй раз в истории университета и военной кафедры воинскую присягу приняли студентки-девушки, успешно освоившие программу подготовки офицеров запаса.

На праздничном митинге с приветствием к курсантам выступили первый проректор КазНУ имени аль-Фараби академик Мухамбеткали Буркитбаев, ректор Евразийской юридической академии имени Д. Кунаева Жалаири Омрали, член Ассамблеи народа Казахстана, ветеран Вооруженных Сил, полковник в отставке Казбек Мамсуров, член общественного Совета города Алматы Александр Белянов, почетный депутат Маслихата города Алматы, известный казахстанский байкер Дмитрий Первухин и отличник учебы, мастер спорта по дзюдо курсант Ильяс Ерланулы.

В ходе праздничного митинга курсантами военной кафедры КазНУ имени аль-Фараби были продемонстрированы строевые приемы с оружием, рукопашного боя, исполнение строевой песни. Украсением мероприятия стал курсантский вальс, в котором приняли участие выпускники военной кафедры.

Проведенное мероприятие явилось праздником не только для курсантов, принявших присягу, но и для всего большого коллектива Казахского национального университета имени аль-Фараби.

ВОЕННАЯ КАФЕДРА

ПРИСЯГА

«ДОМБЫРА, СЕНДЕ МІН БАР МА?»

Домбыраның шығу тарихы жөнінде халық ауызында қалған бірнеше аңыз бар. Жаумен күрестен, ұзақ сапардан шаршап келе жатқан батыр жолда кездескен ауылға тоқтап, демалмақшы болады. Жар жағасындағы көлеңкеге отырған батыр ағаштың бір бөлігін кесіп алып, оған аттың қылын тартыпты. Өзі жасаған аспаптан дыбыс шығармақшы болады, бірақ аспап дыбыс бермейді. Оны батыр қасына қояды да, ұйықтап қалады. Бір кезде оянаса, аспаптан дыбыс шығады. Қолына алғанда, домбыраның басына, шектің астына салынған ағаш көрпелі керемі де, мұны шайтанның ісі деп шешеді. Содан бері халық арасында бұл «Шайтан тиек» деп деп шешеді. Ат қылынан тартылған ішекті, тиексіз аспаптар ерте кезде қолданылған.

Қасиетті домбыраның құрылысы бірнеше бөліктен тұрады: басы, құлақтары, пернелер, мойын, шапақ, бетқақпақ, ілгек және ішектер. Сондай-ақ оның көптеген қосымша бөліктері бар: тиек, кемер ағаш, тұжым ағаш, бастырма, ойық, қалқа, түйме. Домбыра тиегі үш түрлі болады: шайтан тиек, негізгі тиек, табалдырық тиек. Домбыра дыбыс өткізгіштігі жоғары қарағай, дыбыс жаңғырту қасиеті бар тұт, қатты жынысты үйенкі, емен сияқты кәделі ағаштардан жасалады. Екі түрлі әдіспен ойылып және шауып жасалу үлгілері бар. Құрама домбыраның шанағы жұқа тілшілерден жасалса, бітеу домбыра тұтас ағаштан ойылады. Домбыра аспабы халықтың кәсіби өнерінің туып қалыптасуына, өркендеуіне негіз болған.

Ақындар, жазушылар, қазақтың қайреткер ұлдары домбыра туралы өсиет сөздерін көптеп қалдырған.

І.Жансүгіров:

— Домбыра, сенде мін бар ма?

Мінсіз болсаң — тілің бар ма?

Тіл жоқ деуге бола ма,

Тілден анық үн барда.

Домбыраның күші мол,

Көмейінде күйі бар,— деп жырлаған екен.

— Домбыра, жүрегімізден үндес едің,

Сенімен сырласымдай тілдесемін.

Бабамаң қалған мұрамаң, сен болмасаң,

Өнердің не екенін білмес едім,— дейді М. Мақатаев.

Ұлы Отан соғысының аты аңызға айналған қаһарманы, Кеңес Одағының батыры, әскери қайреткер, жазушы Бауыржан Момышұлы ұрпаққа былай деп өсиет қалдырған екен:

— Домбыра—қазақтың қасиетті дүниесі. Оны тарта

алмасаң да, қадірлей біл. Себебі, баланың бойына халықтың рухани байлығын сіңіру домбырадан басталады. Домбыраның сырлы сазына ауызданбаған бала уызына жарымаған көтерем қозыдай болады. Домбыраны кастерлей білмеген қазақтың баласы туған халқының жанын білмейді. Ал халықтың жанын түсінбеу деген тамыры шабылған ағашпен тең. Ондай ағаш жапырақ жайып, сая да болмайды, жеміс те бермейді.

Домбыраның қазақ елінде алатын орны айрықша екені бәрімізге аян. Үні сынғыр қакқан күйі қай адамды болмасын тебіренетірі анық. Домбыраны серік етіп, шетелдердегі қандастарымызды күй өнерімен сусындатып, ұлттық өнерімізді насихаттап жүрген жастар қаншама!

Ата-бабамыздан қалған күйшілік өнер мен қалдырған күйлерді ұрпақтан-ұрпаққа жеткізуге ат салысуға биылғы жылы Ұлт Көшбасшысы Нұрсұлтан Назарбаев елімізде «Ұлттық домбыра» күні енгізілгенін жариялаған болатын. Қазақ халқының жан серігі, рухани азығы болып келген киелі домбыраны биыл бүкіл ел болып тойлағанға не жетсін?! Ұлттық кодымызды қайта жаңғыртуға бағытталған мерекенің әр қазақ баласына берері мол екені айтпаса да белгілі. Құрманғазы, Тәттімбет, Дәулеткерей, Қазанғап, Дина, Сүгір сынды бабаларымыздан мирас болып қалған күй өнерін де жандандыруға бұл мереке сеп болды. Ендеше, әрбір шаңырақтың төрінде домбыра ілулі тұрсын және күмбірлеген күйі, сынғырлаған сазы естілсін!

Алмабек ЕРБОЛАТҰЛЫ,
журналистика факультетінің
2-курс студенті

ТӘЖІРИБЕ АЛМАСУДЫҢ МАҢЫЗЫ ЗОР

Қазіргі заманда жастар тек Қазақстанда ғана емес, шетелдерде де білім алуға құштар. Студенттер басқа мемлекеттің білім беру жүйесіне қарап, өзіміздікімен салыстырып, зерделеп, керек жерімізді түзетуге әрдайым дайын. Менің ойымша, бұл – дұрыс. Себебі тек өз ішімізде ғана біліммен шектелмей, басқа өзге елдермен де алмасуымыз керек. Сонда ғана еліміз өсіп, өркендеп, дамитын болады.

Шетелдіктердің жақсы қасиеттерін үйреніп, жаман қасиеттерінен жиреніп келген студенттер, өз кемшілігімізді түзеуді өзімізден бастау керек екенін жақсы түсінеді. Олардың да бізден көп нәрсе үйренері сөзсіз. Бүгінгі таңда мыңдаған қазақ студенттері әлемнің түкпір-түкпірінде оқып жатыр. Мен де өзімнің білімді дамыту мақсатында Түркияның Анкара қаласында орналасқан Хаджеттепе университетінде 5 ай білім алып қайттым. Ол жерде мен Әдебиет факультетінде оқыдым. Бұл мүмкіндікті ұсынған кара шаңырағым, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетіне алғысымды білдіремін.

Мен ҚазҰУ-дың Шығыстану факультеті, Шетел филологиясы, түрік тілі мамандығының студентімін. Енді университеттегі соңғы оқу жылым басталып отыр. Алдыңғы оқу маусымында Анкараға бару мүмкіндігін алдым. Университетіміздің білім жүйесінде көптеген шетелде оқуға арналған бағдарламалар бар. Солардың бірі - «Erasmus+» бағдарламасы. Осы бағдарлама бойынша Хаджеттепе университетінде тегін білім алдым. Кафедрамыздың білікті ұстазы, «Erasmus+» бағдарламасының кафедрадағы координаторы Шадкам Зұбайда ханымның қолдауымен осы Хаджеттепе университетіне өз құжаттарымды жіберіп, қабылдандым. Әрине, онда бару үшін білім деңгейің жоғары болу керек. Университет жүйесінде білім деңгейімізді GPA бойынша қарастырады. Сол кезде басқа студенттерден менің орташа балым жоғары болып, осы грантты ұтып алдым.

Шетелдің аты — шетел. Өз мемлекетіндегі болмайды. Бірақ та білім қуып барған соң, барлық қиыншылық болсын, басқа да бір келіспеушіліктер болсын шыдауға тура келеді. Алдымен сіздерге оқу жүйесі туралы айтайын. Мен оқыған Хаджеттепе Университеті Түркиядағы алдыңғы қатардағы университеттердің бірі болып саналады. Оқытушылардың құрамы да іріктеліп алынғаны көрініп тұр. Студенттер өз араларында Хаджеттепе университетін АҚШ-тағы Гарвард университетіне теңейді. Олай тенеулері де жөнді. Себебі Гарвард ескі, әрі білім-ғылымдағы деңгейі бойынша жоғары университеттердің қатарында. Хаджеттепе университеті де ғимараттарының ескі болуымен және оның сақталуымен ерекшеленеді. Хаджеттепе университеті оқытушылары жоғары білімді, тәжірибелі екендері байқалады. Дәрісті түсіндіру әдістері де біздікінен өзгеше. Оқытушы дәрісханаға келіп, дайындап келген

материалдарын студенттермен бөліседі. Алайда қатып қалған ережелері де жоқ. Оқытушылардың киім кию стилдері де еркін. Әркім өз талғамына қарай киініп, өз қалағандарынша сабақ түсіндіреді. Ең бастысы - студенттердің сабақты түсінуі. Емтихан кезінде студенттерден дәрісте айтылған материалдар ғана сұралады. Бұл білім беру жүйесі маған қатты ұнады. Кейбір оқытушылар емтихан өткізбейді. Сабақтың түріне қарай сұрақтар қою арқылы студенттерді бағалайды. Мысалы, мен «Іскери қарым-қатынас және Түрік тілі» деген сабақты оқыдым. Оқытушы Түркия еліне белгілі Джүнейт Гундоуду деген теледидар спикері болды. Өте қарапайым, сабақты өмірдегі жағдайлармен байланыстырып түсіндіруі, өзін-өзі ұстауы тек маған ғана емес, басқа да студенттерге жақсы әсер етті. Осы сабақтан біз емтиханды ауызша тапсырдық. Себебі іскери қарым-қатынаста өз-өзімізді ұстауымыз, сөйлеуіміз өте маңызды. Сол үшін де оқытушымыз бізге әрдайым үлгі бола білді деп ойлаймын.

Университет өмірі өте қарқынды дамып жатыр. Студенттік ұйымдар, студенттердің театры, кампус өмірі өте қызықты. Көгалда жатып, сабаққа дайындалатын түрік достарымды көргенде қатты қуанамын. Олардың енбеккерлығы, білімге деген құштарлығы әр адамды таңқалдырады анық. Кампустағы кітапхана демалысыз 24 сағат бойы жұмыс жасайды. Студенттердің сабақ оқуына таптырмас мүмкіндік деп білемін. Осындай мүмкіндік біздің кара шаңырақта да болса, студенттердің көбі жазғы оқуға қалмас еді деп ойлаймын.

Түркияда студенттерге жағдай жасалынған. Университет ішінде болсын, басқа жерде болсын өте жақсы мүмкіндер бар. Мысалы, кампус ішіндегі асханада тамақтану құны өте төмен. Сонымен қатар, кітап дүкендерінде студенттерге әрдайым жеңілдіктер жасайды. Бұл да оқимын деген баланың бетін қайтармайтындай мүмкіндік.

Анкара қаласында 5 ай тұрып, сол жердің халқымен, мәдениетімен жақсылап таныстым. Түріктер біздерге қатты ұқсайды. Әрине, шыққан тегіміз бір болған соң ұқсастықтар да болады. Айырмашылығымыз олардың Европаға жақын орналасып, Европа мәдениетін қабылдай бастағаны шығар деп ойлаймын. Түрік халқы көмектесуден ешқашан бастарпады. Анкарада бір жерді таба алмай немесе басқа бір көмек керек болып, көшедегі түріктен көмек сұрағанда, біздің шетелдік екенімізді көріп, алдымен жөн сұрасатын. Одан кейін көмек қолын созады. Маған ұнаған қырлары да осы. Туристті көрсесе де, біз сияқты студенттерді көрсесе де жатсынбай, көмектесуге дайын тұратын жандар.

Түріктер Осман империясы кезінен бері келе жатқан мұраларды көзіңіз қарашығындай сақтайды. Тарихын біліп, өзінен кейінгі ұрпақтарына үйретуден де шаршамайды. Түрік асханасы да, өте бай асханалардың бірі. Өздерінің ұлттық тағамдарын шетелдіктерге танытып, дәм татқызудан ешқашан бас тартқан емес. Әр адамға қалай қызмет көрсету керек екенін жақсы біледі. Сонымен де түрік халқы өте қонақжай халықтардың бірі болып саналады.

Менің Түркиядағы 5 айлық оқу тәжірибемнен үйренгенім, оқығаным, көп болды. Бір кісіге жетерлік, тәлім мектебі дерсіз?! Осындай мүмкіндікті ұсынған ҚазҰУ-ыма ризашылығымды жеткізгім келеді. Өз еңбегімен оқып жүрген студенттерді бағалап, одан сайын оқуға құштарлығын арттыра білетін оқытушы Шадкам Зұбайда ханымға да алғысым шексіз. «Erasmus+» бағдарламасын қолданып, өзіме өмірлік азық болатын сапарға барғаным үшін бақыттымын.

Жанна ЖАРМҰХАНОВА,

Түркской кафедрасының 4-курс студенті
Алматы-Анкара-Алматы

ҚазҰУ-да «Аса жоғары энергиялы бөлшектердің физикасы және астрофизикасындағы негізі мәселелері» атты V халықаралық жас физик ғалымдардың кезекті жазғы мектебі басталды

ҚАЗҰУ СТУДЕНТТЕРІ ЕЛ НАМЫСЫН АСҚАҚТАТТЫ

Биыл еліміз жетінші рет Азия ойындарына қатысты. Индонезияның Джакарта және Палембанг қалаларында өткен жарыста қазақ спортшылары 15 алтын, 17 күміс 4 қола медаль еншілеп, жалпы есепте 9-шы орынға жайғасты.

қол жеткізді. Оңтүстік Кореялық Рю Хан Сумен 67 келі салмақта белдескен Алматы Кебісбаев та күміске қол жеткізді.

Ал Рио-2016 олимпиадасының чемпионы Дмитрий Баландин 100 метрге брасс әдісімен жүзде қола жүлдегері атанды. ҚР Ұлттық Олимпиада комитетінің мәліметінше, Д.Баландин 59.39. көрсеткішпен Жапон және Қытай спортшыларын алға жіберген.

Естеріңізге салар болсақ, Баландин Кванджу қаласында өткен жазғы Бүкіләлемдік Универсиадада 100 метрге, Рио-де-Жанейро қаласында 200 метрге браспен жүзу әдісі бойынша жеңімпаз атанып, тек Азия емес, бүкіл әлемнің мықты жүзгіштерінің бірі екендігін дәлелдеген болатын. Осылайша Азия ойындарында ҚазҰУ студенттері әлем назарында ел намысын қорғап, жеңімпаздар өз аймақтарының абыройын асқаттатты.

Ағымдағы жылдың 18 тамызы мен 2 қыркүйек аралығында өткен дүбірлі додаға ҚазҰУ студенттері де белсенді қатысып, ел қоржынын жүлделермен толықтырды. Атап айтсақ, Тамара Почекутова мен Айбике Хабибуллина семсерлесуден жартылай финалда Қытай құрамасына жол берді. Семсерлесу спортының ережесі бойынша, жартылай финалда жеңіліс тапқан команда автоматты түрде қола жүлдеге иелік етеді. Осылайша, Азия чемпионатынан жүлделі оралған семсерлесуші қыздар Азия ойындарында да үздіктер қатарына енді.

Әйелдер күресінен Эльмира Сыздықова Оңтүстік Кореядан келген қарсыласын жеңіп, 76 келіге дейін салмақта қола медаль жеңіп алса, грек-рим күресінен Азия ойындарының екі дүркін чемпионы, 130 келі салмақ дәрежесінде белдескен Нұрмахан Тінәлиев күміс медальға

ҚҰРЫЛТАЙШЫ:

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ректораты

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

Бас редактордың міндетін атқарушы: **Досжан БАЛАБЕКҰЛЫ**
Тілшілер: **Айнур АҚЫНБАЕВА, Ақмарал АЛИЕВА, Перизат ЖАРЫЛҚАСЫНОВА**
Фототілші: **Марат ЖҮНІСБЕКОВ**
Корректор: **Гүлмира БЕКБЕРДИЕВА, Ағила ШУРИЕВА**

МЕКЕНЖАЙЫ:

050040, Алматы қ., әл-Фараби даңғылы, 71, ректорат, 11-қабат, №1104 бөлме.
Байланыс телефоны: 377-33-30, ішкі: 11-94, тікелей: 377-31-48.

Электронды мекенжай: **kazuniver2016gazeta@gmail.com**

Газет редакцияның компьютер орталығында теріліп, беттелді. АҚ "Алматы-Болашақ" баспаханасында басылды.

Бағасы келісім бойынша. Таралымы 1000 дана Тапсырыс: №1233

- Жарияланған мақаладағы автор пікірі редакцияның көзқарасын білдірмейді.
- Редакцияға түскен қолжазба қайтарылмайды, үш компьютерлік беттен асатын материалдар қабылданбайды.
- «Қазақ университетіне» жарияланған мақала көшіріліп басылса, сілтеме жасалуы міндетті.
- Жарнама мәтініне жарнама беруші жауапты.